

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויזן - גליון תר"ז

סעודה שלישית פרשת שופטים תש"ע לפ"ק

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב וויזן - לאק שעלדריק

ששאל אלישע מאליהו בעת הסתלקותו, שכאשר יגיע זמנו להפרד, לא יעזוב אותו רבו להנהיג העדה רק בכח עצמו, אלא יצטרף אתו יחד גם כח רבו לעמוד מאחוריו בכחו להנהיג העדה, וממילא יהיה לו פי שנים מרבו, כי אצלו יהיה כחו וזכר רבו ביחד. ועל זה השיב לו אליהו, אם תראה אותי לוקח מאתך, אם אהיה תמיד לנגד עיניך, גם אחר שאהיה לוקח מאתך, ותמיד תראה אותי שלא לזוז מהדרך שהלכתי, אז אהיה אתך גם אחר מותי, וממילא תהיה בהנהגתך פי שנים.

והנה כאשר השמש שוקע אז בא תחתיו הלבנה ומאירה את העולם, אבל באמת אין זה אור הלבנה מעצמה, אלא השמש עומד מתחתיו ומאירה על הלבנה, ומוזה מאירה הלבנה אחר כך לארץ. ואם הלבנה תתרחק ולא תראה את החמה, אז לא תורה ממנה רק למחצה ולשליש ולרביעי, בדרך מולד הלבנה כידוע. וזהו שאמרו פני משה כפני חמה, אבל גם כמותו לא נתבטל אורו, אלא פני היושע הוא כפני לבנה, שהחמה עומדת מתחתיו ומזריחה אורה בהלבנה שתוכל להאיר את הארץ, ופני היושע כפני לבנה, יש עמו כח משה רבינו שעומד עדיין בכחו תחתיו להאיר לארץ.

ואמור הכתוב עוד, והיה כשכתו על כסא ממלכתו, וכתב לו את משנה התורה הזאת וגו' (ד-ה). וכתב בספר פרדס יוסף (אות קה) מספר פירושים ופסקים לרבינו אבגדור (אות סה בהגה), שהביא מרבינו מיוחס, שחיוב כתיבת הספר תורה למלך היא מיד בשכתו למלך לאלתר, וכיאר שם הדרוש הוא מלשון 'יהיה' דמשמע מיד ע"ש. והיינו שלכל אדם יש מצות עשה של כתיבת ספר תורה, ועתה כתבו לכם את השירה הזאת (דברים לא-ט), ומה שמתקדם לכתוב הוא רק משום וריזון מקדימין למצות, אבל המלך מצותו לכתוב הספר מיד כשכתו על כסא ממלכתו.

ונראה דהנה דוד המלך אומר (תהלים קיב-קא) מכל ארח רע כליתי רגלי למען אשמור דבריך. ובפשוטו הכוונה הוא על דרך שאמר הכתוב (שם א-א) אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים, ובדרך חמאים לא עמד, ובמושג לצים לא ישב. ובגמרא (עבודה זרה ה:.) וכי מאחר שלא הלך היכן עמד, ומאחר שלא עמד היכן ישב, ומאחר שלא ישב היכן לץ, אלא לומר לך שאם הלך סופו לעמוד, ואם סופו לישוב, ואם ישב סופו ללץ ע"ש. וכיאר זה, כי בשעה שהנסין עומד כבר לפני האדם, והוא צריך לכבוש את יצרו, הרי זו מלחמה כבדה אשר לא כל אחד יוכל לעמוד בה. ורק אחר עין רואה, הלב חומד וכלי מעשה גומרים. ולכן מצות התורה לשמור עצמו בתחלתו, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם (במדבר טו-טז), שיעמוד מנגד ולא יביא עצמו לידי נסיון, כי אין יצר הרע שולט אלא במה שעיניו ראות (סוטה ט). ולכן לא אמר דוד, מכל רע כליתי רגלי, אלא מכל ארח רע, אני מונע את רגלי מללכת באותו הדרך המביא אותי למצוא הרע, ולא הלך בעצת רשעים, ומתוך שלא הלך לא עמד וישב שם, למען אשמור דבריך, כדי שאהיה שמור במצותך, מנעתי עצמי שלא להציג רגלי גם על הארח של הרע.

אך נרמז בו עוד, כי אמרו חז"ל (פנחות כט:) מאי דכתיב (בראשית ב-ד) אלה תולדות שמם והארץ בהבראם, אל תקרי בהבראם אלא בה"א בראם. ומפני מה נברא העולם הזה בה"א, מפני שדומה לאבסדרה, שכל הרצצה לצאת יוצא וכו' ע"ש. ויש לומר עוד, דאיתא בגמרא (סוטה נב:) אמר רבא יצר הרע בתחלה קראו הלך [עובר דרך עליו, ואינו

לבלתי רום לבבו מאחור, ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל, למען יאריך ימים על ממלכתו, הוא ובניו בקרב ישראל (ה-ו). ומתחלה נקדים בענינא דיומא, שבשבת זו חל היומא החילולא של האי גאון וצדיק מרן רבי יונתן שמיץ זצ"ל, שהיה רב הראשון בקהלתנו, וידוע לכל גדול כח תורתו וצדקתו וענותנותו, וכח השראת קדושתו מבעוה על המקום הזה, שהצדיק בקדושתו נותן כח ועוז על עדת מרעיתו גם לאחר הסתלקותו לחיי עולם, וכמו שיתבאר.

מצינו באלישע, שאלהו אמר לו קודם הסתלקותו (מלכים ב-ג), שאל מה אעשה לך במרם אלקח מעמך, ויאמר אלישע יהי נא פי שנים ברוחך אלי. ויאמר הקשית לשאול, אם תראה אותי לוקח מאתך ידי לך כן, ואם אין לא יהיה. וברש"י הקשית לשאול, אי אפשר לתת לך יותר ממה שיש לי ביד ע"כ. והיא פליאה אך ביקש אלישע מרבו אליהו דבר שאי אפשר, לבקש מאתים מאיש שיש לו רק מנה. ועוד הא אמר לו, אם תראה אותי לוקח מאתך אז אוכל לעשות לך דבר הזה, ואך יתן לו אז דבר שאין לו בידו.

גם להבין מה שאמרו חז"ל (בבא בתרא עה.), ונתתה מהודך עליו (בבבא כו-ב), ולא כל הודך, זקנים שבאותו הדור אמרו, פני משה כפני חמה פני היושע כפני לבנה ע"כ. ויש להבין הדמיון של פני היושע לפני לבנה.

ויש לומר על פי מה שכתב בקדושת יום טוב (בדרוש לראש השנה טו), וכפי הנראה היתה זאת דרשתו הראשונה בראש השנה, אחר הסתלקות אביו הגה"ק בעל ייטב לב זצ"ל, כיום ו' אלול שלפניו. וכנראה שרצה לחזק את עצמו ובני קהלתו בדברים הללו. ואמר לבאר מה שכתוב בפרשתנו, למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל. דלכאורה הוי ליה למימר למען יאריך ימים הוא ובניו 'אחריו' בקרב ישראל, דהויא לא ימלכו בזמן אחד ובפעם אחת, דאין מלכות נוגעת בחברתה וכו' (ברכות מה:). וכתב כי בשעה שגזר ה' להוציא את ישראל צאן קדשים מתחת ידי רעיא מהימנא, משה רבינו, ולמסרם תחת יד היושע תלמידו, אחותו היושע חיל ורעדה, כי היה ירא לנפשו כי אין כחו גדול ככחו של משה רבינו, ואך ישא הוא לבדו מרחם ומשאם, לעמוד בפרץ לפניהם, ולהסיר מהם כל נגע ומחלה, לזאת איפוא שב ונתת לאחוריו. לכן רמז לו הקב"ה, כי לא ידמה בנפשו אשר אחרי מות משה עבד ה' ישאר הנהגת ישראל אך עליו לבדו, לא כן הוא, כי באמת גם משה רבינו ע"ה יעמוד לימינו ולסעדו בכל תהלוכותיו, אך יען כי מי גבר יחיה וכו', והגיע זמנו לפרוד מעולם הזה, לכן רק לפי ראות עיני ישראל יהיה היושע מעניהם, אבל בכח יפעול משה רבינו למצבת ישראל לשמרם מכל מבשול ונוק בכל דור ודור גם אחרי פטירתו מעולם הזה, ובוה חזק את לב היושע. וזה שאמר (דברים ג-ג) וצו את היושע וחזקוהו ואמצוהו, מהמורא אשר עלה על ראשו וכו'. וזה שכתוב למען יאריך ימים על ממלכתו ה"א ובניו, ר"ל כח שניהם יחד, בקרב ישראל, ר"ל בן ישראל השוכנים פה על הארץ ימלכו בניו, אבל בכח הנעלם ימלך גם אביו בתת כח לבנו להנהיג את עם ישראל, לגדור גדר ולעמוד בפרץ להושעם בכל הצורך להם ע"ש.

ואם כן במנהיגי ישראל, כאשר מסתלק המנהיג הקדום, אין זה אלא פיוד בפועל, אבל בכח הוא עומד אחר המנהיג החדש, ומאיר עליו מכחו להנהיג את העדה להלך. וזהו

מתאכסן עמו דרך אכסנאי], ולבסוף קראו אורח [אכסנאי], ולבסוף קראו איש [בעל הבית] ע"ב. והנה אות ה' במילואו הוא ה"א, נוסריקון ה'לך אורח איש, כי זהו עבודת האדם בעולם הזה, שהיצר הרע עומד על האדם מיום הולדו לתפסו ברשתו, על דרך הלך אורח איש, הנרמזים באות ה"א.

והענין הוא, כי העובר דרך כאשר רוצה ליכנס לבית אדם, בדיבור אחד יוכל בעל הבית למונעו מלבוא לרשתו, ונעל בעדו הדלת. אבל כאשר הכניסו כבר לביתו ורוצה אחר כך להוציאו, הרי זה קשה כבר יותר. ומכל שכן כאשר התיישב שם לזמן מרובה ונעשה כבעל הבית, שקשה עוד יותר להוציאו משם. וכמו כן מי שאין לו שייכות מתחלה עם היצר הרע, ועובר על האדם כהלך, בקל מאד לדחותו, אבל אם הכניסו כבר בביתו אפילו רק באורח, ורוצה להוציאו מכיתו, אז הוא כבר עבודה קשה. ועל כן אמר דוד, מכל ארח רע כליתי רגלי, היצר הרע שקראו הקב"ה רע שנאמר (בראשית ה-כא) כי יצר לב האדם רע מנעוריו (סוכה שם), לא הנחית להתקרב אלי אפילו רק להיות באורח, מכל ארח רע כליתי רגלי, למען אשמור דברך, כי רק באופן זה יכולים להשמר מרגליו.

והנה המלך צוה עליו הכתוב, לבלתי רום לבבו מאחזי, ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל, כי כן הוא דרכו של אדם כאשר מתרומם ומתנשא מתרבה אצלו הנסיונות, ורם לבבך ושכחת את ה' אלקך, ואם ימתן לאחר זמן, כאשר יעמוד כבר לפני נסיונותיו, ואז יתוב לו ספר לקרוא בו, שלא ימוט וימעד רגליו, יהיה כבר מאוחר, אלא תיכף ומיד כשבתו על כסא ממלכתו, מיד כאשר עולה למלוך, וכתב לו את משנה התורה הזאת, והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו, ואז יאריך ימים על ממלכתו.

והנה אנו עומדים כעת בימי הרחמים של חדש אלול, ומבואר בספס"ק כמה רמוזים על שם החודש, שהוא ר"ת א"י לרדודי ורדודי ל"י (שר ו-ג), וגם נרמז בו מה שכתוב במכתב איש ומת, והאלקים אנה לידו ושמתי לך מקום אשר ינום שמה (שמות כא-ב), ר"ת אל"ל שזה בא להורות, על מי ששקע בחטאיו, והורג את נפשו, רשעים בחייהם קרוין מתים (ברכות יח), שחם עליו ה' שלא יוכל גואל הדם לפגוע בו, ונותן לו מקום שינום שמה להנצל ממנו. וכמו שיש 'בעולם' מקום ערי מקלט הקולט אותנו, כן יש 'בזמן', ימי הרחמים והמליחות, שהרצוה להציל את נפשו מיד גואל הדם, המקטרגים על האדם, וכמאמרם (בבא בתרא מז). הוא שמן הוא יצר הרע הוא מלאך המות וכו', יורד ומתעה [את הבריות לחטוא], ועולה ומרגיז [את חמת המלך בהשמנתו], נוטל רשות [להרוג את החוטא] ונוטל נשמה ע"ש. הימים הללו הם הערי מקלט, ומי שמתדבק עצמו כעת בעבודת יוצרו יוכל למלט נפשו מידו.

ומצינו בפרשתנו, שלש ערים תבדיל לך בתוך ארצך אשר ה' אלקך נותן לך לרשתה וגו', ואם ירחיב ה' אלקך את גבולך וגו', כי תשמור את כל המצוה הזאת וגו', לאהבה את ה' אלקך וללכת בדרכיו כל הימים, ויספת לך עוד שלש ערים על השלש האלה (יש-א). ועל דרך רמז יש לומר, כי השלש 'ערים' רמוזים על שלש מיני התעוררות, שיש להאדם להתעורר בהם בבואו להציל את נפשו ולהתקרב לה'. והוא מה שאמרו חז"ל (ברכות ה). לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע [שיעשה מלחמה עם יצר הרע] שנאמר (תהלים ד-ה) רגזו ואל תחטאו. אם נצחו מוטב, ואם לאו יעסוק בתורה שנאמר אמרו בלבבכם, אם נצחו מוטב, ואם לאו יקרא קריאת שמע שנאמר על משכבכם, אם נצחו מוטב, ואם לאו יזכור לו יום המיתה שנאמר ודימו סלה [יום הדומיה הוא יום המות שהוא דומיה עולמית] ע"ב. הרי לנו שלשה עצות להציל את נפשו, והם תורה וקריאת שמע והזכרת יום המיתה.

ועל זה אמרה תורה, שלש ערים תבדיל לך בתוך ארצך, והיינו שבתוך הארציות שאתה יושב בה, תבדיל לך שלש מיני התעוררות אלו, והוא ינום אל אחת הערים האלה ודו, כי עצות הללו הם במוחים להועיל שלא יוכל גואל הדם להשיגו. – ובפרט כאשר עומדים בהימים של חדש אלול, שהם עצמים הערי מקלט, יש לשום לב ביתר שאת על שלש הערים האלה, להוסיף בלימוד התורה, הן בכמות הזמן, והן באיכות תורה לשמו, ללמוד על מנת לעשות. ולדקדק יותר במצות קריאת שמע, לקרותה בזמנה ובכוונה עצומה, יותר מבשאר הימים.

ובאמרת עצם מצות קריאת שמע יש בה סגולת הערי מקלט, וכמו שכתב באוהב ישראל (פ' מטע) לבאר הכתוב, את ששת ערי המקלט אשר נתנו לנום שמה הרצוה, ועליהם נתנו ארבעים ושתיים עיר (לה-ו), כי התורה נצחית, ועל כן אפילו בזמן הזה יש לה שייכות, והוא תיקון למכה נפש בשוגגה, ר"ל מי ששגג בחטאים ועונות ומשחית את נפשו, הוא יעשנה ר"ל שיעשה תיקון זה בקבלת עול מלכות שמים, ובמסירת נפש גדול באמת ככל להשי"ת, בהשגחה תיבות, שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד (דברים ו-ד), והמה בחי' שש ערי מקלט. ועליהם נתנו ארבעים ושתיים עיר, הוא פרשה ראשונה של קריאת שמע של ואהבת, שיש בה מ"ב תיבות, ובפסוק זה של שמע ישראל, ופרשה זו של ואהבת, יכול כל אדם מישראל למצוא לו מחסה ומנון, אף אם עשה רע. ועל ידי קבלת עול מלכות שמים ואהבת השם הרי הוא ניצול מן המקטרגים הרודפים אחריו ע"ש.

והענין הוא, כי המתעצם בכונתו בקריאת שמע, לחדור בלבו כי אין עוד מלבדו, ולית אתר פני מיניה, ועומד תמיד לפני מלך מלכי המלכים, בודאי ישתדל להטיב מעשיו כראוי, ושיתוה' לנגדי תמיד, הוא מעלה גדולה במעלת הצדיקים, ואם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה'. ולכן קריאת שמע הוא הערי מקלט לנום שמה האדם, והמ"ח תיבות של קריאת שמע, הם קולטים את האדם מיד הגואל הדם.

ואמור הכתוב שוב, שאם ירחיב ה' אלקך את גבולך וגו', לאהבה את ה' אלקך וגו', ותתן אל לבך גם לתקן את העבר, ויספת לך עוד שלש ערים על השלש האלה, היינו 'תשובה תפלה וצדקה' שמעבירין את רוע הגזירה, והמה 'צום קול וממוין'. ולפי קוצר בחינו, על כל פנים יש להשתדל למעט באכילתו מתענוגי גופו, לא לאכול מותרות של עידון, ועל כל פנים להמעיט בכל יום איזה מאכל שמתענג ממנו. וגם באמצע אכילתו להפסיק קצת, שקורין אותה תענית הראב"ד, וסעודתך שהנאתך ממנה, משוך ירך הימנה (ניסין ע). וכמו כן בקול של תפלה, להוסיף באמירת מזמורי תהלים, וכמו כן בכוננת התפלה, ולהכין עצמו יותר קודם התפלה שיוכל להתדבק בעת תפלתו בקונו. ובצדקה, להרבות יותר בגמילות חסדים, לעשות חסד וטובה לחבירו, ומכל שכן למונע ביתר זהירות שלא לפגוע בו ולצערו ולאנותו.

ועל זה אמר הכתוב אחר כך, וכי יהיה איש שונא לרעהו, וארב לו וקם עליו (יש-א). והיינו יצרו של אדם, אשר שלמה קראו שונא שונא (משלי כה-בא) אם רעב שונאך וגו' (סוכה נב), שאורב על האדם, וקם עליו והכהו נפש ומת, מהו העצה לתקן פגמו, וגם אל אחת הערים האלה, היינו השלשה ערים של תשובה ותפלה וצדקה, ובה יוכל לתקן הכל. – כן יתן ה' שנוכל לנצל הימים החשובים הללו, לתקן את העבר, וכיותר לקבל מהיום והלאה להיות כאיש חדש, להקדיש ימי חייו לעבודתו ית"ש. ואז נזכה להתברך בכתיבה וחימה טובה ולשנת גאולה וישועה בב"א.

<p>לע"ג הר"ר יצחק מרדכי ב"ר משה יעקב ראבב ע"ה נפטר י' אלול תשמ"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה</p>	<p>נתגבד ע"י ידידינו מוה"ר ר' אלתר משה זעלערמיייער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למזל טוב</p>	<p>לע"ג מרת מלכה ב"ר יחיאל ע"ה מ"ז אלול תשנ"ה לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה הונצח ע"י בנה מוה"ר ר' משה עהרענפעלד הי"ו</p>	<p>ברכת מזל טוב להרה"ג ר' יצחק זלמן גיפס שליט"א דומ"ץ בבית מדרשוני ברכת אברהם ב.פ. לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת הנכדה למזל טוב</p>
---	--	--	--